

Diagnoza problemów uzależnień i przemocy w Gminie Cewice

Opracowanie:

TAMARI CENTRUM SZKOLEŃ I ROZWOJU
TAMARA DUŠKO

 +48 600 826 340

 ul. Gdańska 3, 83-034 Kaczki

 biuro@centrumtamaradusko.pl

Cewice 2024

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Charakterystyka problemów uzależnień i przemocy	4
1.1. Uzależnienia.....	4
1.2. Przemoc	7
2. Metodologia i przebieg diagnozy	13
3. Metryka Gminy Cewice.....	14
3.1. Ogólne informacje o gminie	14
3.2. Problemy społeczne w statystykach pomocy społecznej	14
4. Problemy uzależnień i przemocy w gminie w świetle danych.....	16
4.1. Skala problemów uzależnień i przemocy w gminie	16
4.2. Lokalny rynek napojów alkoholowych	17
5. Wyniki badania ankietowego osób dorosłych	20
5.1. Charakterystyka respondentów	20
5.2. Ocena sytuacji społecznej w gminie	21
5.3. Problem uzależnień w świetle badań	22
5.3.1. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami	22
5.3.2. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu	24
5.4. Problem przemocy w świetle badań	25
5.4.1. Świadomość społeczna w obszarze przemocy	25
5.4.2. Doświadczenia osobiste oraz w najbliższym otoczeniu związane z przemocą	26
6. Wyniki badania ankietowego młodzieży	29
6.1. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami	29
6.1.1. Uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	29
6.1.2. Uzależnienia behawioralne	30
6.2. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu.....	33
6.3. Przemoc	34
Wnioski i rekomendacje	37

Wprowadzenie

Podstawą każdego działania służącego rozwiązywaniu problemów oraz lepszemu zaspokajaniu potrzeb ludzi jest diagnoza społeczna, czyli rozpoznanie i opis problemów społecznych. Zawsze odnosi się ona, bezpośrednio lub pośrednio, do stanu zaspokajania potrzeb społecznych i dotyczy zjawisk, które powodują, że nie mogą one być zaspokajane. Dostarcza wiedzy, która pozwala z jednej strony zaplanować i zrealizować działania służące poprawie sytuacji, przy optymalnym i efektywnym wykorzystaniu posiadanych zasobów finansowych, ludzkich, instytucjonalnych¹.

Problemy społeczne stanowią jeden z aspektów funkcjonowania społeczeństwa – wpływają na jakość i warunki życia, poczucie bezpieczeństwa oraz perspektywy rozwoju zarówno całych społeczności, jak i rodzin oraz pojedynczych osób. Potocznie rozumiane są jako negatywne zjawiska, czynniki niepożądane przez większość społeczności czy trudne sytuacje, które wymagają rozwiązania. W literaturze definiowane są jako „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”². O problemie społecznym mówimy wtedy, kiedy dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegany i odczuwany przez członków danej społeczności jako istotna dolegliwość w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania oraz można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie³.

W ramach *Diagnozy problemów uzależnień i przemocy w Gminie Cewice* badaniu poddano problemy społeczne, o których skali i zasięgu trudno jest wnioskować jedynie na podstawie danych zastanych. Są to problemy uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, a także przemocy.

Niniejszy dokument składa się z 6 rozdziałów, w ramach których omówiono charakterystykę problemów uzależnień i przemocy, metrykę gminy z uwzględnieniem lokalnego rynku napojów alkoholowych, problemy uzależnień i przemocy w świetle danych zastanych oraz badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy. Na zakończenie zaprezentowano wnioski i rekomendacje płynące z badania.

---

¹ T. Schimanek, *Diagnozowanie problemów społecznych*, Warszawa 2015, s. 2-3.

² K. Frysztański, *Socjologia problemów społecznych*, Warszawa 2009, s. 20.

³ J. Kwaśniewski, *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, Warszawa 2006, s. 7.

1. Charakterystyka problemów uzależnień i przemocy

1.1. Uzależnienia

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy lub ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów.

Określenie *substancje psychoaktywne* odnosi się do szerokiej grupy substancji, definiowanych jako związki chemiczne pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, nie zaliczane do pokarmów, mające wpływ na biologiczne funkcjonowanie żywych organizmów. Mogą być nimi wszystkie substancje, które oddziałują na mózg osoby zażywającej, zmieniając jej samopoczucie, stany świadomości czy sposób odbioru bodźców zewnętrznych. Istotne jest to, że wpływają na centralny układ nerwowy człowieka, powodując w organizmie zmiany psychiczne (np. iluzje, euforię, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. pobudzenie, przyspieszenie tętna, wzrost ciśnienia krwi), a przyjmowane w sposób długotrwały mogą prowadzić do uzależnienia⁴.

W literaturze przedmiotu istnieją różne klasyfikacje substancji psychoaktywnych. W zależności od sposobu oddziaływania na organizm można zasadniczo podzielić je na cztery grupy:

- 1) środki tłumiące (alkohol, leki nasenne i uspokajające, środki wziewne) – redukują czynności całego układu nerwowego, osłabiają wewnętrzne hamulce, małe ich dawki powodują pobudzenie, a duże senność;
- 2) środki pobudzające (kofeina, nikotyna, amfetamina, kokaina) – pobudzają czynności ośrodkowego układu nerwowego, wyostwiają zmysły, przy długotrwałym stosowaniu powodują nadaktywność, bezsenność, brak apetytu;
- 3) halucynogeny (marihuana, haszysz, LSD) – zaburzają czynności mózgu powodując ubarwiony i zniekształcony obraz świata, wywołują pseudohalucynacje;
- 4) opiaty (morfina, kodeina, heroina, opium) – uśmierniają ból, ich małe dawki wywołują stany euforii, natomiast duże – stany zamroczenia⁵.

Warto również zwrócić uwagę na wymieniane w *Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1939) substancje z grup środków

---

⁴ Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/portals?id=112184>.

⁵ Tamże.

odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.

W świetle Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD - 10) obowiązującej w Polsce od 1992 roku, substancjami psychoaktywnymi powodującymi zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania są: alkohol, opioidy, kanabinoły, substancje uspokajające i nasenne, kokaina, inne substancje stymulujące, w tym kofeina, halucynogeny, tytoń, lotne rozpuszczalniki organiczne oraz inne narkotyki i substancje psychoaktywne⁶.

W zależności od rodzaju substancji psychoaktywnej można wyróżnić różne rodzaje uzależnień, takie jak alkoholizm, narkomania, nikotynizm i lekomania. Granice pomiędzy nimi mogą być jednak nieostre, ponieważ zarówno katalog substancji psychoaktywnych, jak i podejście badaczy do ich klasyfikacji są dość dynamiczne. Niezależnie jednak od rodzaju uzależnienia może ono przynieść negatywne konsekwencje w wielu wymiarach, utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Specyfika problemu uzależnień powoduje, że dokładne określenie jego skali i zasięgu nie jest możliwe, szczególnie w przypadku alkoholizmu czy narkomanii. Osoby nimi dotknięte lub członkowie ich rodzin mogą przez długi czas nie uświadamiać sobie jego istnienia, mogą też chcieć ukrywać go ze względu na obawę przed ostracyzmem społecznym. Dane oraz badania społeczne przeprowadzane w tym zakresie wskazują jednak na to, że uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych stanowią dość poważny problem społeczny.

Ze statystyk Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w 2022 roku spożycie alkoholu w litrach na mieszkańca wynosiło 3,5 litra wyrobów spirytusowych (100% alkoholu), 6,3 litra wina i miodów pitnych oraz 92,9 litra piwa. Analiza okresu dziesięcioletniego wskazuje na zmiany tych wskaźników. W porównaniu do 2012 roku spożycie alkoholu w litrach na mieszkańca wzrosło o 0,5 litra w przypadku wyrobów spirytusowych (100% alkoholu), natomiast w przypadku piwa spadło o 6,3 litra. Spożycie wina i miodów pitnych wzrosło o 0,4 litra. W 2022 roku alkohol można było kupić w 120 944 punktach sprzedaży w kraju, z czego 8 498 punktów (7,0%) miało lokalizację w województwie pomorskim. Na jeden punkt sprzedaży alkoholu w kraju przypadało 301 mieszkańców, natomiast w województwie pomorskim wskaźnik ten kształtował się na poziomie 263 osób⁷.

Grupą szczególnie zagrożoną uzależnieniami od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest młodzież. Tematyce uzależnień wśród młodzieży poświęcony jest dokument „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD”. W świetle przedstawionych w nim wyników:

---

⁶ <http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10Tom1.pdf>.

⁷ https://kcpu.gov.pl/wp-content/uploads/2023/11/KCPU_G1_zestawienia_2022.pdf

- napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej; próby picia w momencie badania miało za sobą 80,0% gimnazjalistów z klas trzecich i 92,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych;
- w czasie 12 miesięcy przed badaniem jakiegokolwiek napoje alkoholowe piło 67,9% młodszych uczniów i 89,0% starszych;
- stanu silnego upojenia alkoholem doświadczyło, chociaż raz w życiu, 33,3% piętnasto- i szesnastolatków oraz 56,6% uczniów ze starszej grupy;
- w 2019 roku 34,1% gimnazjalistów oraz 58,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wypilo choć raz pięć drinków przy jednej okazji w czasie ostatnich 12 miesięcy;
- doświadczenia z paleniem papierosów ma połowa gimnazjalistów oraz dwie trzecie starszych uczniów, a aktualnie wypala ponad 10 papierosów dziennie około 3% gimnazjalistów i prawie 5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych;
- biorąc pod uwagę narkotyki, na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia i eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz (21,4% wśród gimnazjalistów oraz 37,2% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych), na drugim leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (15,1% i 18,3%), a na trzecim miejscu substancje wziewne (8,6% i 6,9%).

Powyższe wyniki, pomimo iż wykazywały niejednokrotnie tendencję spadkową w porównaniu do wcześniejszych badań tego typu, nie napawają jednak optymizmem. Wskazują bowiem na wciąż istniejące zagrożenie uzależnieniami od różnego rodzaju substancji psychoaktywnych wśród młodzieży.

W ostatnich latach coraz poważniejszy staje się problem uzależnień behawioralnych wśród młodzieży, w szczególności w kontekście użytkowania internetu, mediów społecznościowych, telefonów. W świetle wyników badania „Problematyczne używanie internetu przez młodzież”, przeprowadzonego Fundacją Dajemy Dzieciom Siłę w 2019 roku:

- ✓ wśród 11,9% polskich nastolatków w wieku 12-17 lat występuje problematyczne używanie internetu;
- ✓ problematyczni użytkownicy internetu to częściej dziewczęta niż chłopcy oraz starsze nastolatki (w wieku 15-17 lat) niż młodsze (w wieku 12-14 lat);
- ✓ ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w internecie. Niemal co trzeci badany widział w sieci sceny okrucieństwa i przemocy, a co czwarty miał do czynienia z treściami dotyczącymi sposobów samookaleczania się, materiały pornograficzne oraz zachęcające do obrażania innych lub dyskryminujące;
- ✓ nastolatki problematycznie używające internetu częściej korzystają z portali społecznościowych i udostępniają na nich zdjęcia, oglądają filmiki i śmieszne obrazki;
- ✓ czynniki ryzyka problematycznego używania internetu to odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek;

- ✓ do czynników ochronnych należą: wsparcie ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, prowadzenie przez rodziców rozmów z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w internecie, zainteresowanie rodzica aktywnością dziecka online oraz regularne poświęcanie przez dziecko czasu na hobby niezwiązane z internetem⁸.

Poruszany powyżej problem mógł nasilać się w związku ze stanem epidemii COVID-19 i związanymi z nim obostrzeniami. Od marca 2020 roku młodzież przez długie okresy czasu uczyła się zdalnie, a kontakty między rówieśnikami zostały ograniczone tylko do kontaktów „w sieci”. Mogło to spowodować trudności w powrocie do bezpośrednich relacji rówieśniczych, a także uzależnić młodzież od internetu i mediów społecznościowych.

Problem uzależnień behawioralnych może dotyczyć również osób dorosłych. Z badań przeprowadzonych na populacji osób w wieku od 15 roku życia wzwyż, wynikają m.in. następujące kwestie:

- w 2019 roku osoby grające w czasie ostatnich 12 miesięcy na pieniądze stanowili 37,1% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4%), a na kolejnych miejscach są zdraпки (16,3%), loterie lub konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi (3,8%).
- trzy czwarte Polaków w wieku powyżej 15 roku życia deklaruje korzystanie z internetu. Przeważająca większość korzystających z sieci (98,0%) to przeciętni użytkownicy, którzy nie mają w codziennym życiu problemów w związku z tym.
- symptomy kompulsywnego kupowania w 2019 roku wykazywało 3,7% populacji Polaków w wieku powyżej 15 roku życia, co w liczbach bezwzględnych można oszacować na ponad milion osób
- w 2019 roku prawie jedna dziesiąta Polaków powyżej 15 roku życia (9,1%) miała problem z uzależnieniem od pracy. Zarówno uzależnienie, jak i zagrożenie uzależnieniem dotyka przede wszystkim osób poniżej 35 roku życia, w szczególności w przedziale wiekowym 25-34 lata. Zagrożeniu pracoholizmem sprzyja w szczególności praca na własny rachunek, a także pełnienie funkcji kierowniczych, odpowiedzialność za pracę innych osób lub kierowanie projektami⁹.

Pomimo, iż powyższe liczby mogą wydawać się niewielkie, to jednak nierzadko kryją się za nimi poważne trudności, problemy i dysfunkcje rodzin. Dlatego tak ważne jest budowanie świadomości w zakresie uzależnień behawioralnych oraz budowanie społecznej rangi problemu.

1.2. Przemoc

Przemoc jest zjawiskiem dość powszechnym we współczesnym świecie. Występuje w różnych sferach życia, w mediach, w codziennym funkcjonowaniu wielu osób. Potocznie utożsamiana

---

⁸ <https://www.kbpn.gov.pl/portal?id=1768880>

⁹ „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących od hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019”

jest z brutalnością, okrucieństwem i przestępczością, częściej kojarzona z jej fizycznymi przejawami, pozostawiającymi widoczne ślady. Definicje przemocy są różne. Najczęściej wskazuje się na relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły, utrudniając tym samym samoobronę osoby pokrzywdzonej. Przemocy nie należy utożsamiać więc z agresją, ponieważ różnią się one asymetrią siły – w przemocy występuje ona zawsze po stronie sprawcy, a w przypadku agresji jest zrównoważona¹⁰.

Na potrzeby niniejszego dokumentu można przyjąć definicję, w świetle której przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”¹¹. Charakteryzuje się ona następującymi cechami:

- ma charakter intencjonalny, co oznacza, że działania sprawcy są świadome i celowe, służą uzyskaniu kontroli i bezwzględnego posłuszeństwa;
- jest rodzajem relacji, charakteryzującej się przewagą sprawcy nad ofiarą, przy czym ta przewaga może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy oraz sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności ofiary;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich, narusza prawa i dobra osobiste ofiary, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy.

Przemoc może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów;
- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczygnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może

---

¹⁰ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017, s. 15.

¹¹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzynie/6-co-to-jest-przemoc>.

polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

Szczególny przypadek stanowi przemoc domowa – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi najczęściej pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia. Definicja ustawowa przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

W punktach 2) i 3) ww. ustawy zdefiniowano natomiast osobę doznającą przemocy domowej oraz osobę stosującą przemoc domową. W świetle tych definicji za osobę doznającą przemocy domowej można uznać następujące osoby, wobec których stosowana jest przemoc domowa:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletniego.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej. Osoba stosująca przemoc domową to natomiast osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec wymienionych osób.

Pojęcie przemocy domowej zastąpiło dotychczas stosowane pojęcie przemocy w rodzinie poprzez uchwalenie i wejście w życie *Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*. Zmiany wprowadzone tą ustawą były gruntowne i dotyczyły wielu wcześniejszych zapisów, co spowodowało konieczność nowego spojrzenia na zjawisko przemocy. Z drugiej jednak strony wszelkie dotychczasowe statystyki i badania dotyczą przemocy w rodzinie, dlatego w tym aspekcie, szczególnie w obszarze diagnozy problemu, bardziej zasadne wydaje się posługiwanie dotychczasowymi pojęciami.

Przemoc domową można analizować z różnych perspektyw. Z punktu widzenia moralności przemoc jest złem, ponieważ stanowi krzywdzenie słabszego. Główne sankcje w tym przypadku polegają na potępieniu ze strony członków społeczeństwa, a także na sankcjach własnego sumienia sprawcy. Psychologiczny aspekt obejmuje natomiast bezradność i cierpienie ofiary, a także odślania mechanizmy wewnętrzne sterujące przemocą i procesy interakcji, zachodzące między sprawcą i ofiarą. Perspektywa społeczna wskazuje na obyczaje i postawy, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać oraz na zaangażowanie sił społecznych i wpływ na sprawy publiczne¹².

Z punktu widzenia prawa, przemoc domowa stanowi przestępstwo. W świetle artykułu 207 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli ofiarą znęcania się jest osoba nieporadna ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny to wymiar kary wynosi od 6 miesięcy do 8 lat, a w przypadku szczególnego okrucieństwa za ten czyn przewiduje się karę pozbawienia wolności od roku do 10 lat. W świetle kodeksu karnego, jeżeli następstwem znęcania się jest targnięcie się na życie przez ofiarę, to wymiar kary pozbawienia wolności zwiększa się do przedziału od 2 do 12 lat.

Wokół przemocy domowej krąży wiele mitów i stereotypów, które utrudniają zarówno rozpoznanie tego zjawiska, jak i przeciwdziałanie mu. W ich świetle przemoc jest m.in.:

- przedstawiana jako prywatna sprawa każdej rodziny, w którą nikt z zewnątrz nie powinien się wtrącać;
- sprowadzana tylko do przemocy fizycznej i utożsamiana z jej widocznymi skutkami w postaci ran, siniaków i złamań;

---

¹² J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*, https://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_-_eksperci_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf

- obecna tylko w środowiskach patologicznych, w których są również uzależnienia, ubóstwo, bezrobocie;
- niewystarczającym powodem do tego, by rozstać się z partnerem/ką, szczególnie jeśli w związku są dzieci, których dobru rozstanie może zagrozić;
- powodem do wstydu dla ofiary, do którego nie powinna się przyznawać ani tym bardziej komuś żalić, niejednokrotnie traktowana jako winna temu, że doznaje przemocy.

Powyższe mity i stereotypy nadal funkcjonują w wielu środowiskach, a ich bezpośrednią konsekwencją jest ukrywanie przemocy przez osoby jej doznające, m.in. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym czy brak wiary w możliwość zmiany sytuacji. Tymczasem konsekwencje mogą być bardzo poważne. Przemoc destabilizuje bowiem funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, powodując z jednej strony bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, takie jak uszkodzenia ciała, zaburzenia psychosomatyczne, depresję czy stany lękowe; a z drugiej strony długotrwałe negatywne konsekwencje takie jak brak poczucia własnej wartości, wycofanie społeczne czy ubóstwo.

Istotne szkody przemoc domowa może przynieść dzieciom. Wskazuje się tu przede wszystkim na urazy i obrażenia, które mogą prowadzić do niepełnosprawności, problemy zdrowotne deficyty poznawcze, odbijające się na osiągnięciach szkolnych; konsekwencje psychologiczne i emocjonalne (poczucie odrzucenia, zaburzenia przywiązania); zaburzenia traumatyczne; brak poczucia bezpieczeństwa; naruszoną samoocenę; problemy zdrowia psychicznego (zaburzenia lękowe i depresja, próby samobójcze) oraz zachowania ryzykowne, takie jak uzależnienia, wagarowanie, zaburzenia rówieśnicze czy zachowania kryminalne¹³.

Jednym ze źródeł wiedzy o przemocy w rodzinie i przemocy domowej, w tym skali tego zjawiska i jego specyfiki, są badania społeczne. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak (14%) był w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom¹⁴. Badanie zleczone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku wskazuje natomiast na to, że aż 57% Polaków doświadczyło przynajmniej jednej z form przemocy, przy czym na pierwszym miejscu uplasowała się przemoc psychiczna, której doświadczyło 53% ankietowanych, natomiast przemocy fizycznej doznało 23% respondentów¹⁵.

Tematyce przemocy wobec dzieci poświęcony jest raport „Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka”. Analiza występowania przemocy w zachowaniach i doświadczeniach respondentów posiadających dzieci pokazuje, że przemoc jest często obecna w praktyce wychowawczej w polskich

---

¹³ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka*, Warszawa 2015, s. 24.

¹⁴ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzynie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

¹⁵ <https://www.niebieskalinia.pl/6599-ponad-polowa-polakow-doswiadczyla-przemocy>

rodzinach. W prawie połowie badanych rodzin wykorzystuje się tzw. klapsy, w niespełna jednej piątej dziecko może otrzymywać „łanie”. Rodzice ujawniający zachowania przemocy wobec własnych dzieci to najczęściej osoby po 40 roku życia, o niższym wykształceniu, posiadający więcej niż dwoje dzieci, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także samotnie wychowujący dzieci. W świetle przywołanego raportu niemal dwie piąte badanych Polaków opowiada się za tym, że postępowanie z dzieckiem jest sprawą prywatną rodziców, nawet w sytuacji, gdy stosują oni wobec niego kary fizyczne. Dominują tu mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy wsi oraz osoby niżej wykształcone. Więcej niż co dziesiąty badany zadeklarował brak reakcji na sytuację przemocy¹⁶.

W szkole i grupach rówieśniczych możemy mieć do czynienia z przemocą rówieśniczą, czyli przemocą wśród rówieśników w szkole, sąsiedztwie czy rodzinie. Może to być przemoc: werbalna (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie), relacyjna (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie), fizyczna (np. pobicie, kopanie, popychania, szarpanie), materialna (np. kradzież, niszczenie przedmiotów), elektroniczna (złośliwy SMS lub e-mail, wpis w serwisie społecznościowym).

Nie dysponujemy ogólnodostępnymi statystykami dotyczącymi zjawiska przemocy rówieśniczej. Statystyki policyjne obejmują jedynie zdarzenia, do których doszło na terenie szkół i innych placówek oświatowych. W ich świetle w 2021 roku wśród najczęściej odnotowywanych przestępstw były: kradzież cudzej rzeczy (664 przypadki), kradzież z włamaniem (275) i uszczerbek na zdrowiu (260)¹⁷.

Specyficzną formą przemocy jest cyberprzemoc, stanowiąca przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera, określana również jako cyberbullying, nękanie, dręczenie czy prześladowanie w internecie. Podobnie jak przemoc tradycyjna stanowi regularne, podejmowane z premedytacją działanie wobec osoby słabszej. Zjawisko to może przybierać różne formy, np. agresji słownej, zamieszczania przykrych komentarzy na profilach innych osób na portalach społecznościowych, szantażowania, włamania na konto i podszywania się pod kogoś, wykluczania z grona znajomych w internecie, szantażowania lub celowego ignorowania. Nastolatki najczęściej doświadczają przemocy i agresji w sieci ze względu na: poglądy (14,9%), wygląd (13,5%), upodobania (11,6%) oraz narodowość (8,1%). Inne motywy to orientacja seksualna, religia, kolor skóry, płeć czy zła sytuacja finansowa¹⁸.

---

¹⁶ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu*, s. 140 i nast.

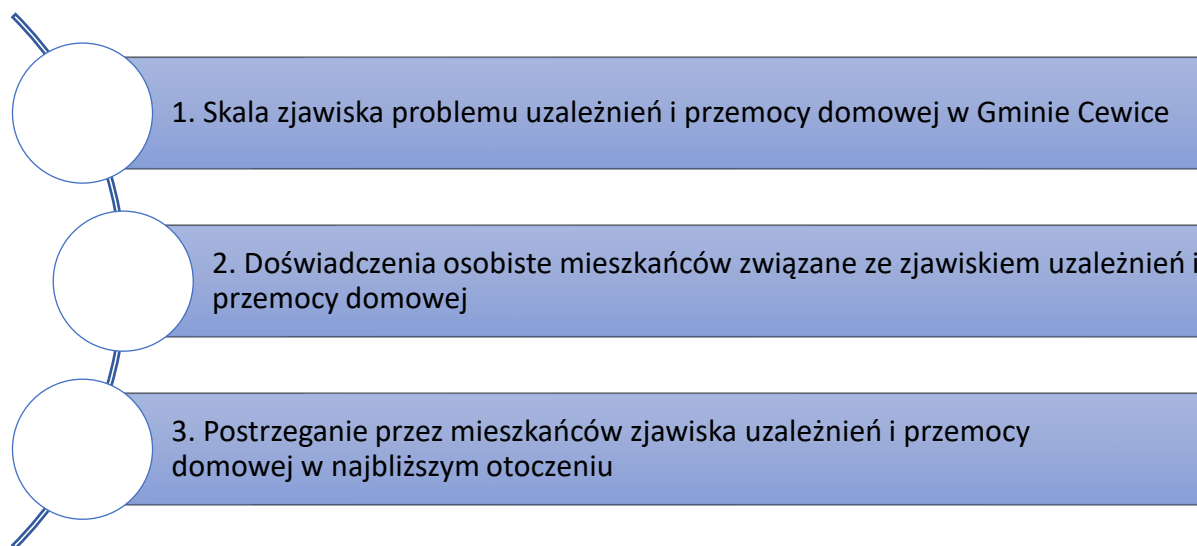
¹⁷ *Przemoc rówieśnicza*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, https://fdds.pl/_Resources/Persistent/2/a/3/8/2a387a124dec62f5efdc76d113029c1c7b337168/Dzieci%20si%C4%99%20licz%C4%85%202022%20-%20Przemoc%20r%C3%B3w%20wie%C5%B3wie%20i%20przemoc%20w%20rodzinie.pdf

¹⁸ A. Borkowska, *Cyberprzemoc. Włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców*, s. 8-9.

2. Metodologia i przebieg diagnozy

Główny cel badania stanowiła ocena aktualnej skali zagrożeń w obszarze uzależnień i przemocy domowej wśród mieszkańców Gminy Cewice. Zagadnienia badawcze koncentrowały się wokół problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, przemocy domowej oraz przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy.

Osiągnięciu celu badania służyła analiza następujących obszarów horyzontalnych:

Pierwszy obszar został przeanalizowany za pomocą *desk research*, czyli metody polegającej na analizie dostępnych danych i informacji pochodzących z różnych źródeł. Najważniejsze źródła stanowiły sprawozdania Ośrodka Pomocy Społecznej w Cewicach, dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego, a także innych instytucji funkcjonujących w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej.

Obszary dotyczące doświadczeń osobistych mieszkańców oraz postrzegania zjawiska uzależnień oraz przemocy w najbliższym otoczeniu zostały przeanalizowane za pomocą badania ankietowego, przeprowadzonego na próbie badawczej składającej się ze 169 dorosłych mieszkańców Gminy Cewice oraz 129 uczniów szkół gminnych oraz innej młodzieży, która wypełniła formularze online. Każda z tych grup wypełniała kwestionariusz dostosowany do jej specyfiki, w tym przede wszystkim do wieku respondentów.

Kwestionariusz skierowany do dorosłych mieszkańców składał się z 20 pytań, w tym 3 pytań metryczkowych, które odnosiły się do płci, wieku oraz statusu zawodowego respondentów. Kwestionariusz skierowany do młodzieży zawierał natomiast 18 pytań, w tym jedno metryczkowe dotyczące płci. Pytania zasadnicze w obu kwestionariuszach miały charakter pytań zamkniętych i półotwartych, przy czym część z nich w sposób złożony obejmowała swoim zakresem kilka zagadnień. Badanie zostało przeprowadzone w okresie styczeń-luty 2024 roku za pomocą kwestionariusza do samodzielnego wypełnienia w wersji online oraz w wersji papierowej.

3. Metryka Gminy Cewice

3.1. Ogólne informacje o gminie

Gmina Cewice jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa pomorskiego, na południu powiatu lęborskiego. Zajmuje obszar 187,61 km², co stanowi 26,6% powierzchni powiatu lęborskiego i 1,02% powierzchni całego województwa. W powiecie lęborskim Gmina Cewice zajmuje trzecią pozycję, spośród pięciu gmin, pod względem obszaru oraz liczby ludności. Gmina Cewice graniczy z siedmioma gminami: Potęgowo (powiat słupski), Czarna Dąbrówka (powiat bytowski), Sierakowice (powiat kartuski), Linia i Łęczyce (powiat wejherowski) oraz Lębork i Nowa Wieś Lęborska (powiat lęborski).

Pod względem administracyjnym gmina obejmuje 23 miejscowości, skupionych w 12 sołectwach: Bukowina, Cewice, Karwica, Łebunia, Maszewo Lęborskie, Osowo Lęborskie, Oskowo, Pieski, Popowo, Siemirowice (wieś), Unieszyno oraz Siemirowice (Osiedle na Skarpie). Do największych miejscowości należą Cewice, będące siedzibą władz samorządowych, a także Siemirowice, Maszewo Lęborskie, Bukowina oraz Łebunia. W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w grudniu 2022 roku Gminę Cewice zamieszkiwało 7 455 osób, tj. o 21 osób (0,3%) więcej niż w 2020 roku. Wśród mieszkańców większość stanowili mężczyźni (3 761 osób; 50,4%), podczas gdy kobiety, w liczbie 3 694 stanowiły 49,6% ogółu.

3.2. Problemy społeczne w statystykach pomocy społecznej

Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień i przemocy jest bardzo trudne, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są trudne do zdiagnozowania, a osoby nimi dotknięte nie chcą przyznać się do problemu. Utrudnienie stanowi też fakt pojawiania się coraz to nowych rodzajów uzależnień i substancji uzależniających oraz fragmentaryczność statystyk różnych instytucji i organizacji w sposób bezpośredni lub pośredni zajmujących się tą problematyką. Niemniej jednak dane i sprawozdania tych instytucji stanowią cenne źródło informacji.

W 2022 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Cewicach udzielił pomocy społecznej 468 osobom, żyjącym w 274 rodzinach, w których funkcjonowało 827 osób. W porównaniu do 2020 roku skala korzystania przez mieszkańców gminy z pomocy społecznej zmniejszyła się. Liczba osób, którym przyznano świadczenie, spadła o 79, tj. o 14,4%; liczba rodzin – o 39, tj. o 12,5%, natomiast liczba osób w rodzinach – o 155, czyli o 15,8%.

Tabela 1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy i wsparcia w Gminie Cewice w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	547	469	468
Liczba rodzin	313	278	274
Liczba osób w rodzinach	982	848	827

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Cewicach.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy Cewice w 2022 roku należy wskazać ubóstwo (114 rodzin; 267 osób w rodzinach); bezrobocie (102 rodziny; 320 osób), niepełnosprawność (102 rodziny; 240 osób), długotrwałą lub ciężką chorobę (99 rodzin; 294 osoby), potrzebę ochrony macierzyństwa (37 rodzin; 212 osób), w tym potrzebę ochrony wielodzietności (33 rodziny; 190 osób), a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (26 rodzin; 92 osoby).

Tabela 2. Główne powody korzystania z pomocy społecznej w Gminie Cewice w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	106	290	83	197	114	267
Bezdomność	4	4	3	3	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	37	218	32	186	37	212
- w tym wielodzietność	31	185	26	155	33	190
Bezrobocie	111	374	113	377	102	320
Niepełnosprawność	117	292	103	247	102	240
Długotrwała lub ciężka choroba	130	432	109	338	99	294
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	29	118	29	109	26	92
- w tym rodziny niepełne	17	53	19	54	20	61
- w tym rodziny wielodzietne	5	28	3	18	7	47
Przemoc w rodzinie	18	73	11	51	11	36
Alkoholizm	18	28	13	24	19	35
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	9	1	1	0	0
Zdarzenie losowe	1	3	1	3	4	4
Sytuacja kryzysowa	1	3	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Cewicach.

Inne powody korzystania z pomocy społecznej występujące w Gminie Cewice to alkoholizm (19 rodzin, 35 osób), przemoc w rodzinie (11 rodzin, 36 osób), bezdomność (4 rodziny, 4 osoby) oraz zdarzenie losowe (4 rodziny, 4 osoby).

4. Problemy uzależnień i przemocy w gminie w świetle danych

4.1. Skala problemów uzależnień i przemocy w gminie

Wśród dominujących powodów korzystania z pomocy społecznej w gminie alkoholizm, narkomania ani przemoc w rodzinie nie występują. Wsparcie z powodu alkoholizmu w 2022 roku zostało udzielone 19 rodzinom z 35 osobami, co oznacza wzrost ich liczby o 1 rodzinę i o 7 osób w porównaniu do 2020 roku. W latach 2020-2022 nikt nie korzystał z pomocy społecznej z powodu narkomanii. W 2022 roku przemoc w rodzinie stanowiła powód udzielenia pomocy społecznej 11 rodzinom i 36 osobom. Oznacza to spadek w odniesieniu do 2020 roku – o 7 rodzin i o 37 osób.

Ważnych informacji dostarczają sprawozdania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje szereg procedur mających na celu pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin – współuzależnionym, doświadczającym przemocy domowej i innych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. W 2022 roku GKRPA przeprowadziła rozmowy z 10 osobami uzależnionymi od alkoholu, natomiast w latach 2020-2022 było to łącznie 39 osób. Komisja wystąpiła ponadto do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 5 osób w 2022 roku, a łącznie w okresie 2020-2022 GKRPA wystąpiła z takimi wnioskami wobec 15 osób.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy	17	11	10
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu*	5	11	-
Liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	7	3	5

*Brak porównywalnych danych za 2022 r. z uwagi na zmianę w druku sprawozdania.

ŹRÓDŁO: PARPA-G1/KCPU-G1 ZA LATA 2020-2022.

Na przybliżoną skalę zjawiska przemocy domowej mogą wskazywać sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego prezentujące realizację procedury „Niebieskie Karty”. W ich świetle w 2022 roku wszczęto 13 procedur NK, w tym 6 takich procedur wszczęli pracownicy socjalni, 4 – przedstawiciele policji, 3 – przedstawiciele oświaty. Odnotowano 17 osób doznających przemocy, w tym 13 kobiet i 4 dzieci, oraz 13 osób (mężczyzn) stosujących przemoc. Najczęściej stosowaną przemocą była przemoc psychiczna/emocjonalna, a na drugim miejscu przemoc fizyczna. W porównaniu do 2020 roku liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty spadła o 5, liczba osób doznających przemoc zmniejszyła się o 6, a liczba osób stosujących przemoc – o 7.

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty	18	20	13
Liczba osób doznających przemocy	23	69	17
Liczba osób stosujących przemoc	20	41	13

ŹRÓDŁO: SPRAWOZDANIA ZI ZA LATA 2020-2022.

Powyższe dane nie oznaczają jednak zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej w rodzinach w gminie. Dotyczą jedynie przypadków przemocy, które zostały ujawnione i wobec których została wdrożona procedura Niebieskie Karty.

4.2. Lokalny rynek napojów alkoholowych

W kontekście zagrożenia uzależnieniami warto również przeanalizować jak wygląda lokalny rynek napojów alkoholowych. Na dzień 31 grudnia 2022 roku na terenie Gminy Cewice działało 19 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 4 punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny).

Tabela 5. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie Cewice (stan na 31.12.)

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	18	17	19
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	4	4	4
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy):	16	17	19
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne):	3	3	3

ŹRÓDŁO: PARPA-G1/KCPU-G1 ZA LATA 2020-2022.

W prawie wszystkich punktach sprzedaży można było kupić napoje alkoholowe o zawartości alkoholu powyżej 18%. W okresie 2020-2022 liczba punktów sprzedaży w postaci sklepów wzrosła o 1, natomiast liczba lokali gastronomicznych utrzymywała się na tym samym poziomie. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% wzrosła w przypadku sklepów o 3 punkty, natomiast w przypadku lokali pozostała na poziomie 3.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku w Gminie Cewice ważnych było 57 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 11 zezwoleń na sprzedaż do spożycia w miejscu sprzedaży. W porównaniu do analogicznego okresu 2020 roku liczba ważnych zezwoleń dotycząca sklepów wzrosła o 9, natomiast

odnosząca się do lokali gastronomicznych pozostała taka sama. W 2022 roku wydano 27 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży i żadnego zezwolenia na sprzedaż celem spożycia w miejscu sprzedaży. Wydano ponadto 4 jednorazowe zezwolenia, wszystkie przedsiębiorcom, którzy już takie zezwolenia posiadali.

Tabela 6. Dane dotyczące zezwoleń na sprzedaż alkoholu w Gminie Cewice

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – stan na 31.12.	48	51	57
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) – stan na 31.12.	11	11	11
Liczba wydanych w roku zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	12	9	27
Liczba wydanych w roku zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	6	3	0
Liczba wydanych jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	0	4	4
Liczba wydanych decyzji o wygaśnięciu zezwolenia	4	1	7

ŹRÓDŁO: PARPA-G1/KCPU-G1 ZA LATA 2020-2022.

W latach 2020-2022 wydano łącznie 12 decyzji o wygaśnięciu zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, wszystkie zostały wydane z powodu likwidacji punktu sprzedaży.

Na podstawie oświadczeń składanych przez przedsiębiorców można stwierdzić, iż największy udział w sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy Cewice mają napoje o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa). W 2022 roku wartość sprzedaży tego rodzaju napojów wynosiła 3.508.848,00 zł. W drugiej kolejności należy wskazać wartość sprzedanych napojów o zawartości alkoholu powyżej 18% – w 2022 roku wyniosła ona 1.884.419,00 zł, natomiast na trzecim miejscu wartość sprzedaży alkoholi od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa), wynoszącą 341.749,00 zł. łączna wartość sprzedanego alkoholu w 2022 roku to 5.695.016,00 zł, co oznacza wzrost w porównaniu do 2020 roku o 804.682,09 zł, tj. o 16,5%.

Tabela 7. Wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy Cewice w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
do 4,5% (oraz piwa)	3.055.979,92	2.880.283,65	3.508.848,00
od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa)	227.358,58	251.113,08	341.749,00
powyżej 18%	1.606.995,41	1.582.309,23	1.884.419,00
Razem	4.890.333,91	4.713.705,96	5.695.016,00

ŹRÓDŁO: PARPA-G1/KCPU-G1 ZA LATA 2020-2022.

Wskazane wyżej informacje dotyczące liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wartości sprzedanego alkoholu należy traktować jedynie sygnałnie. Nie jest bowiem możliwe określenie na ich podstawie, ile alkoholu spożyli sami mieszkańcy gminy, a ile przyjeżdżający goście i turyści. Ponadto, ze względu na rosnącą mobilność mieszkańców – zawodową, edukacyjną i geograficzną, mogą oni kupić napoje alkoholowe w punktach nie znajdujących się na obszarze gminy.

5. Wyniki badania ankietowego osób dorosłych

5.1. Charakterystyka respondentów

W badaniu ankietowym wzięło udział 169 osób zamieszkujących Gminę Cewice¹⁹. Wśród respondentów było 147 kobiet (88,6%) oraz 19 mężczyzn (11,4%). Nadreprezentacja kobiet w badaniu może wiązać się z ich większą skłonnością i chęcią do wypełnienia ankiety niż w przypadku mężczyzn. Kobiety są ponadto postrzegane jako bardziej otwarte i chętne do dzielenia się osobistymi doświadczeniami i przemyśleniami niż mężczyźni.

Tabela 8. Zestawienie wybranych cech socjodemograficznych dorosłych respondentów badania ankietowego

Wyszczególnienie	Liczba	%
Płeć (n=166)		
Kobieta	147	88,6%
Mężczyzna	19	11,4%
Wiek (=168)		
Do 29 lat	19	11,3%
30-44 lata	104	61,9%
45-59 lat	35	20,8%
60 lat i więcej	10	6,0%
Status zawodowy (n=161)		
Uczeń	1	0,6%
Student	1	0,6%
Pracownik najemny	108	67,1%
Własna działalność gospodarcza	7	4,3%
Emeryt(ka)/rencista(ka)	6	3,7%
Rolnik	6	3,7%
Niepracujący/a - bezrobotny/a	32	19,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Pod względem wieku grupa respondentów jest dość zróżnicowana. Największy odsetek odnotowany został dla grupy od 30 do 44 lat (61,9%), a w dalszej kolejności dla osób w wieku 45-59 lat (20,8%). Mniejszy odsetek stanowiły osoby w wieku do 29 lat (11,3%) oraz osoby w przedziale wiekowym od 60 lat wzwyż (6,0%).

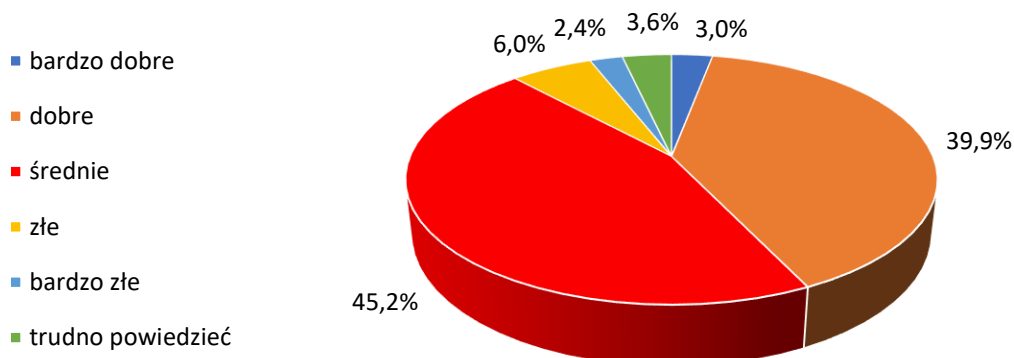
Wśród badanych mieszkańców dominowały osoby aktywne zawodowo. Większość (67,1%) osób, które wzięły udział w badaniu, stanowiły osoby pracujące na umowę o pracę lub umowę zlecenie; 4,3% to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, a 3,7% to rolnicy. Emeryci lub renciści stanowili 3,7% badanych, a niepracujący lub bezrobotni mieszkańcy, wśród których były również osoby sprawujące opiekę nad osobą zależną – 19,9%.

¹⁹ W przypadku każdego pytania wykazywana jest liczba respondentów, którzy na nie odpowiedzieli (n=.....). Należy również mieć na uwadze, iż w przypadku niektórych wyliczeń, z uwagi na konieczność zaokrągleń, liczby mogą nie sumować się do 100% - przyjęty margines błędu to 0,2%.

5.2. Ocena sytuacji społecznej w gminie

W opinii badanych mieszkańców jakość życia w Gminie Cewice kształtuje się dość wysoko. Prawie połowa dorosłych respondentów (45,2%) oceniła ją na *średnim* poziomie, natomiast nieco mniej osób wskazało, iż jest ona *dobrym* poziomie (39,9%). Jako *bardzo dobre* warunki życia w gminie oceniło 3,0% badanych, jako *złe* – 6,0%, a *bardzo złe* 2,4%. Odpowiedź *trudno powiedzieć* zaznaczyło 3,6% respondentów.

Wykres 1. Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców Gminy? (n=168)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Dorośli respondenci zostali poproszeni również o wskazanie najczęstszych trudności, z jakimi borykają się rodziny mieszkające na terenie gminy. Są to w ich opinii przede wszystkim: brak stałego zatrudnienia, które wymieniło 38,2% badanych, uzależnienie członka rodziny (37,6%), niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta (34,5%), zadłużenie rodziny (29,7%), choroba i problemy zdrowotne (28,5%) oraz brak pieniędzy na bieżące wydatki (26,1%).

Tabela 9. Jakich problemów/trudności życiowych, w Pana/i opinii najczęściej doświadczają rodziny w Gminie? (n=165)

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	%
brak stałego zatrudnienia	63	38,2%
uzależnienie członka rodziny (np. alkohol, narkotyki)	62	37,6%
niewielkie zarobki/niska emerytura bądź renta	57	34,5%
zadłużenie rodziny (kredyty, pożyczki)	49	29,7%
choroba, problemy zdrowotne	47	28,5%
brak pieniędzy na bieżące wydatki	43	26,1%
konflikty rodzinne/małżeńskie	27	16,4%
złe warunki mieszkaniowe	25	15,2%
trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem	22	13,3%
niepełnosprawność członka rodziny	18	10,9%
przemoc domowa	11	6,7%

konflikty z prawem członka rodziny	1	0,6%
inne (bylejakość, patologiczni sąsiedzi)	1	0,6%
rodziny w Gminie nie doświadczają problemów/trudności życiowych	4	2,4%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Mniej niż jedna piąta badanych wskazywała na konflikty rodzinne i małżeńskie (16,4%), złe warunki mieszkaniowe (15,2%), trudności wychowawcze i konflikty z dzieckiem (13,3%), niepełnosprawność członka rodziny (10,9%), przemoc domową i konflikty z prawem członka rodziny (0,6%). Jedna osoba w ramach kategorii „inne” wskazała na bylejakość i patologicznych sąsiadów. Według 2,5% badanych rodziny w gminie nie doświadczają problemów ani trudności życiowych

5.3. Problem uzależnień w świetle badań

5.3.1. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami

W sferze osobistych doświadczeń zbadany został kontakt z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi w perspektywie całego życia, jednak ze szczególnym naciskiem na ostatnie 12 miesięcy przed przeprowadzeniem badania oraz doświadczenia w zakresie korzystania z urządzeń elektronicznych i hazardu obecnie oraz w ostatnich 12 miesiącach.

Analizie poddano wiek, w którym respondenci mieli pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi. Największy odsetek odpowiedzi, w świetle których respondenci nigdy nie mieli kontaktu z daną substancją psychoaktywną wystąpił w przypadku dopalaczy (97,4%) i narkotyków (91,5%), podczas gdy kontaktu z papierosami nigdy nie miało 36,8% badanych, a brak kontaktu z alkoholem deklaruje jedynie 4,8% respondentów.

Tabela 10. Wiek pierwszego kontaktu respondentów z wybranymi substancjami psychoaktywnymi

Wyszczególnienie	Nigdy	15 lat i poniżej	16-20 lat	21-30 lat	31-40 lat	41 lat i więcej
Alkohol (n=168)	4,8%	8,9%	68,5%	17,3%	0,0%	0,6%
Dopalacze (n=153)	97,4%	0,0%	2,0%	0,7%	0,0%	0,0%
Narkotyki (n=153)	91,5%	1,3%	3,9%	2,6%	0,0%	0,7%
Papierosy (n=163)	36,8%	12,3%	37,4%	12,9%	0,0%	0,6%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wiek, w którym respondenci mieli pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi, jest bardzo zróżnicowany, aczkolwiek charakterystyczne jest to, że występuje on prawie zawsze do 30 roku życia. W przypadku alkoholu największy odsetek badanych deklaruje wiek pierwszego kontaktu na 16-20 lat (68,5%), a w drugiej kolejności 21-30 lat (17,3%). W przypadku papierosów respondenci najczęściej wskazywali również na przedział wiekowy 16-20 lat (37,4%), a następnie na wiek 21-30 lat (12,9%). Kontakt z narkotykami wystąpił po raz pierwszy zwykle pomiędzy 16 i 20 rokiem życia (3,9%). Podobnie w przypadku kontaktu z dopalaczami – tu odsetek osób, które pierwszy raz je użyły w wieku 16-20 lat wynosił 2,0%.

Informacje na temat aktualnej sytuacji uzyskano na podstawie odpowiedzi na pytania o doświadczenia osobiste respondentów z alkoholem, narkotykami, dopalaczami oraz papierosami w ciągu ostatnich 12 miesięcy. W ich świetle, alkohol spożywało w tym czasie 88,1% badanych osób, papierosy paliło 35,8%, nikt nie zażywał narkotyków ani dopalaczy.

Tabela 11. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy...?

Wyszczególnienie	Wcale	Okazjonalnie	Raz w miesiącu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w tygodniu	Codziennie
pił Pan/i alkohol? (n=168)	11,9%	66,7%	3,0%	16,7%	1,8%	0,0%
zażywał/a Pan/i dopalacze? (n=154)	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
zażywał Pani/i narkotyki? (n=154)	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
palił Pan/i papierosy? (n=159)	64,2%	11,3%	0,0%	1,3%	4,4%	18,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Alkohol wypijany był przez respondentów głównie okazjonalnie (66,7%), aczkolwiek 16,7% badanych mieszkańców przyznało się do spożywania go kilka razy w miesiącu. Raz w miesiącu po alkohol sięgało w ciągu ostatnich 12 miesięcy 3,0% ankietowanych, a kilka razy w tygodniu 1,8%. Nikt nie zadeklarował codziennego picia alkoholu.

W przypadku papierosów ma miejsce sytuacja odmienna. W okresie ostatnich 12 miesięcy codziennie paliło je 18,9% badanych osób, w drugiej kolejności 11,3% respondentów twierdzi, że paliło okazjonalnie; 4,4% kilka razy w tygodniu, a 1,3% kilka razy w miesiącu. Wcale po papierosy nie sięgało w tym czasie 64,2% ankietowanych.

Tabela 12. Jakie napoje alkoholowe i z jaką częstotliwością Pan/i spożywał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Wyszczególnienie	Wcale	Okazjonalnie	Raz w miesiącu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w tygodniu	Codziennie
piwo (n=141)	46,1%	46,8%	1,4%	4,3%	1,4%	0,0%
wino (n=141)	46,1%	46,8%	1,4%	4,3%	1,4%	0,0%
napoje wysokoprocentowe (n=141)	28,4%	58,2%	2,8%	9,9%	0,7%	0,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Zarówno piwo, jak i wino czy napoje wysokoprocentowe takie jak wódka, nalewki i whisky spożywane były w ciągu ostatnich 12 miesięcy głównie okazjonalnie. Badani mieszkańcy najchętniej sięgali po piwo i wino, które okazjonalnie spożywało po 46,8% respondentów, a po 4,3% kilka razy w miesiącu. Napoje wysokoprocentowe okazjonalnie były spożywane przez 58,2% respondentów; 9,9% wskazuje na spożycie kilka razy w miesiącu, a 2,8% raz w miesiącu.

Tabela 13. Czy w ciągu ostatnich 30 dni...?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
spożywał/a Pan/i alkohol? (n=168)	69,6%	30,4%
zażywał/a Pan/i dopalacze? (n=159)	0,6%	99,4%
zażywał/a Pan/i narkotyki? (n=160)	0,6%	99,4%
palił/a Pan/i papierosy? (n=161)	38,8%	100,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Badani mieszkańcy zostali zapytani również o bieżące doświadczenia z substancjami psychoaktywnymi. Okazuje się, że w ciągu ostatnich 30 dni przed wypełnieniem ankiety największy odsetek respondentów spożywał alkohol (69,6%), mniejszy natomiast palił papierosy (38,8%). Do zażywania narkotyków i dopalaczy w tym czasie przyznało się po 0,6% badanych.

Dwa pytania zadane respondentom dotyczyły zachowań społecznie nieakceptowanych związanych z alkoholem. Zapytano ich o to, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu oraz czy prowadzili pojazd pod wpływem alkoholu. W obu przypadkach wszyscy respondenci, którzy odpowiedzieli na to pytanie (168 osób) zaznaczyli odpowiedź „nie”.

Część pytań zawierających się w obszarze osobistych doświadczeń respondentów dotyczyła kwestii uzależnień behawioralnych. Jednym z analizowanych aspektów była obecność hazardu w życiu badanych osób. Większość z nich nigdy nie grała w gry hazardowe, tj. takie, w których obstawia się pieniądze i można je wygrać. Wskazuje na to 83,6% ankietowanych. W ciągu ostatnich 12 miesięcy w gry hazardowe nie grało 92,0% badanych, natomiast w ostatnich 30 dniach 96,0%.

Tabela 14. Czy grał/a Pan/i w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Kiedykolwiek w życiu? (n=165)	16,4%	83,6%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy? (n=150)	8,0%	92,0%
W ciągu ostatnich 30 dni? (n=149)	4,0%	96,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród gier hazardowych, w które grali ankietowani, najczęściej wskazują loterie (21,5%), a w mniejszym stopniu automaty (2,9%), karty lub kości (2,2%) oraz zakłady sportowe (1,5%).

5.3.2. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu

Niniejsza część badania została poświęcona obserwacjom respondentów dotyczącym problematyki uzależnień w ich otoczeniu sąsiedzkim. Okazuje się, że zauważają ten problem wśród osób, które znają. Aż 76,6% badanych mieszkańców zna osoby, które w ich opinii mogą

być uzależnione od alkoholu, przy czym 20,1% zna 1 taką osobę; 33,1% zna od 2 do 5 takich osób; natomiast 23,4% twierdzi, że zna ich więcej niż pięć. Ponad 23% deklaruje, że w ich otoczeniu nie ma takich osób.

Tabela 15. Czy zna Pan/i w swoim otoczeniu osoby, które w Pana/i opinii mogą być uzależnione od...?

Wyszczególnienie	Tak, znam 1 taką osobę	Tak, znam od 2 do 5 takich osób	Tak, znam więcej niż 5 takich osób	Nie znam takich osób
od alkoholu? (n=154)	20,1%	33,1%	23,4%	23,4%
od narkotyków? (n=119)	16,8%	16,8%	3,4%	63,0%
od hazardu? (n=113)	15,9%	5,3%	1,8%	77,0%
od internetu? (n=131)	11,5%	20,6%	28,2%	39,7%
od gier? (n=125)	10,4%	16,0%	16,8%	56,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Problem uzależnienia od narkotyków jest dostrzegany w mniejszej skali. Ponad połowa badanych (63,0%) twierdzi, że nie zna osób, które mogą być uzależnione od narkotyków; 16,8% badanych deklaruje, że zna jedną taką osobę; 16,8% - od 2 do 5 takich osób, natomiast 3,4% - że zna więcej niż 5 osób mogących mieć problem z zażywaniem narkotyków.

Spośród wskazanych uzależnień behawioralnych, w największym stopniu dostrzegane jest uzależnienie od internetu – 11,5% ankietowanych twierdzi, że zna jedną osobę, która może być uzależniona; 220,6% deklaruje, że zna od 2 do 5 takich osób, a 28,2% zna więcej niż 5 osób. W drugiej kolejności należy wskazać uzależnienia od gier, w przypadku których 10,4% badanych zna 1 osobę, której mogą one dotyczyć; 16,2% twierdzi, że zna od 2 do 5 takich osób, a 16,8% – więcej niż 5 osób. W najmniejszym stopniu dostrzegany jest problem uzależnień od gier hazardowych – tu 15,9% badanych mieszkańców deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę, której może dotyczyć; 5,3% zna od 2 do 5 takich osób, a 1,8% zna więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione od hazardu.

5.4. Problem przemocy w świetle badań

5.4.1. Świadomość społeczna w obszarze przemocy

Respondenci zostali poproszeni o dokonanie oceny, czy i w jakim stopniu uważają określone zachowania za przejaw przemocy domowej. Ich odpowiedzi pozwalają na wysnucie wniosku, że rozróżnienie pomiędzy przemocą a zachowaniem traktowanym jako zwykły przejaw codziennego życia, może nie być jednoznaczne. W świetle wyników badania, z przemocą domową najczęściej identyfikowane jest bicie, na które w sposób zdecydowany wskazało 90,3% respondentów, a następnie szantaż emocjonalny (85,3%) oraz wymuszanie pożycia seksualnego lub innych praktyk seksualnych (84,4%). W dalszej kolejności 79,9% badanych za przemoc zdecydowanie uznało poniżanie, 77,5% wskazało na grożenie, a 77,0% na popychanie.

Tabela 16. Które z poniższych zachowań wobec członka rodziny stanowi, w Pana/i opinii, przemoc domową?

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Wyzywanie (n=152)	65,8%	21,7%	3,3%	5,9%	3,3%
Popychanie (n=148)	77,0%	14,2%	2,0%	4,7%	2,0%
Grożenie (n=151)	77,5%	15,9%	1,3%	4,6%	0,7%
Poniżanie (n=154)	79,9%	13,0%	1,3%	5,2%	0,6%
Wydzielanie lub odbieranie pieniędzy (n=142)	61,3%	22,5%	5,6%	6,3%	4,2%
Zaniedbywanie osób niesamodzielnych (dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych) (n=144)	75,7%	14,6%	2,8%	5,6%	1,4%
Zamykanie w pokoju (n=145)	64,1%	24,1%	2,1%	6,2%	3,4%
Ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi (n=148)	73,0%	18,2%	2,0%	5,4%	1,4%
Wymuszanie pożycia seksualnego lub innych praktyk seksualnych (n=147)	84,4%	9,5%	0,0%	5,4%	0,7%
Bicie (n=155)	90,3%	3,9%	0,0%	5,2%	0,6%
Szantaż emocjonalny (n=150)	85,3%	8,0%	0,7%	5,3%	0,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

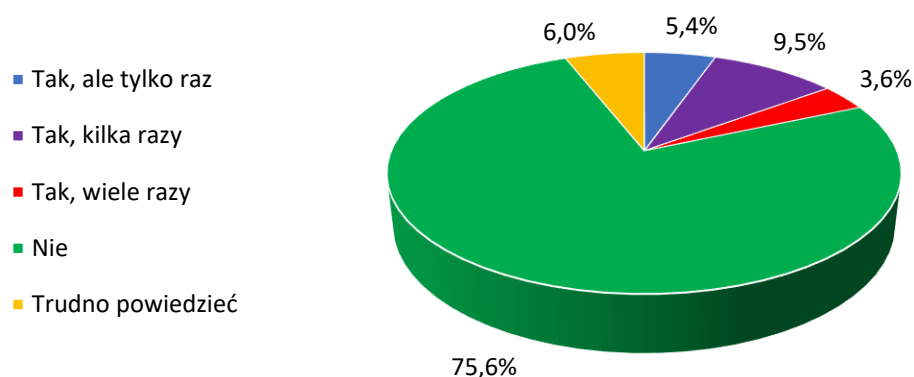
W opinii 75,7% badanych przemocą zdecydowanie jest zaniedbywanie osób niesamodzielnych, w tym dzieci, osób starszych i z niepełnosprawnościami, w według 73,0% - ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi.

Największy odsetek odpowiedzi o zabarwieniu negatywnym, czyli *raczej nie* i *zdecydowanie nie* wystąpił w przypadku wydzielania lub odbierania pieniędzy (12,0%), a następnie wyzywania (9,2%), zaniedbywania osób niesamodzielnych (8,4%) oraz zamykania w pokoju (8,3%). Odsetki osób niezdecydowanych w poszczególnych pytaniach wahały się od 0,6% w odniesieniu do poniżania oraz bicia, do 4,2% w przypadku wydzielania lub odbierania pieniędzy.

5.4.2. Doświadczenia osobiste oraz w najbliższym otoczeniu związane z przemocą

Badani mieszkańcy zostali zapytani o doświadczenia osobiste związane z przemocą. W świetle ich odpowiedzi 75,6% nigdy nie doświadczyło przemocy ze strony członka rodziny; 9,5% doświadczyło jej kilka razy; 3,6% wiele razy, a 5,4% tylko raz. Odpowiedź *Trudno powiedzieć* zaznaczyło 6,0% respondentów.

Wykres 2. Czy kiedykolwiek zdarzyła się sytuacja, w której członek rodziny zastosował wobec Pana/i przemoc? (n=168)

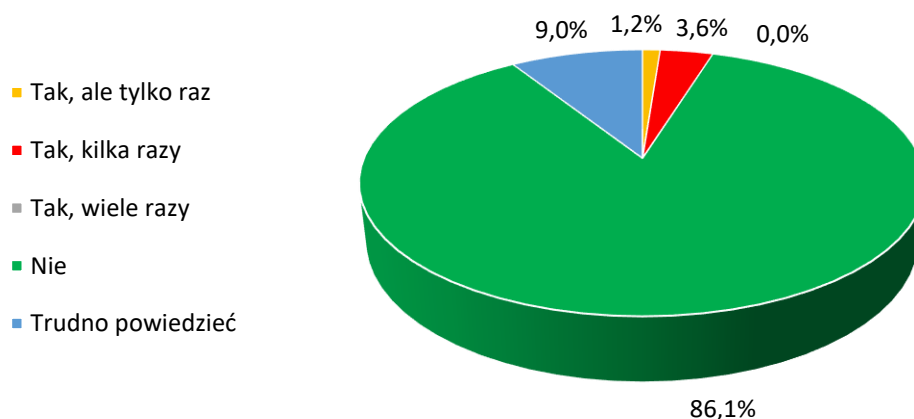

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci, którzy doświadczyli przemocy ze strony członków rodziny, zostali zapytani również o to, jaki to był rodzaj przemocy. Na to pytanie odpowiedziały 32 osoby, które najczęściej wskazywały na przemoc psychiczną (24 osoby) oraz fizyczną (16 osób). W mniejszym stopniu natomiast na zaniedbanie (5), przemoc ekonomiczną (3) oraz przemoc seksualną (3).

Większość respondentów (86,1%) deklaruje, że nigdy nie byli sprawcami przemocy wobec członka swojej rodziny, jednak aż 9,0% nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie. Na jednokrotne zastosowanie przemocy wskazuje 1,2% badanych; 3,6% twierdzi, że było sprawcami przemocy kilka razy, a nikt nie przyznaje się do wielokrotnego stosowania przemocy wobec członka rodziny.

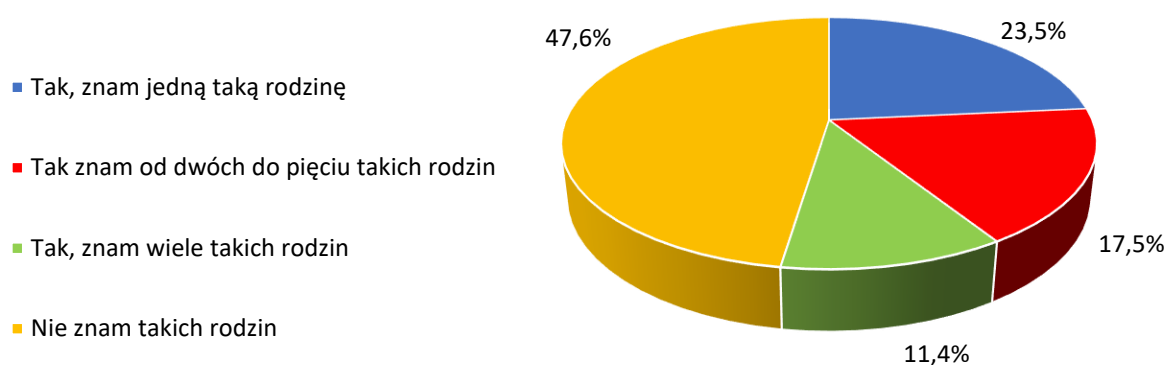
Wykres 3. Czy kiedykolwiek zastosował/a Pana/i przemoc wobec członka rodziny? (n=166)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród osób, które deklarują, iż były sprawcami przemocy wobec członka rodziny, najwięcej (7) deklaruje stosowanie przemocy psychicznej; 5 osób wskazuje na przemoc seksualną. Po jednej osobie wskazuje na zaniedbanie oraz przemoc ekonomiczną.

Wykres 4. Czy zna Pan/i osobiście rodziny z terenu Gminy, w których w Pana/i opinii występuje przemoc? (n=166)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Prawie połowa respondentów (47,6%) nie zauważa problemu przemocy w rodzinach w swoim otoczeniu, natomiast 23,5% deklaruje, że zna co najmniej jedną rodzinę, która go doświadcza; 17,5% zna od dwóch do pięciu takich rodzin, a 11,4% zauważa problem w wielu rodzinach w gminie.

6. Wyniki badania ankietowego młodzieży

6.1. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami

6.1.1. Uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

W badaniu ankietowym wzięło udział 129 młodzieży z terenu Gminy Cewice, w tym 56,8% to dziewczynki, a 43,2% to chłopcy. Ankieterzy zostali zapytani o to, czy pili napoje alkoholowe kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz w ciągu ostatnich 30 dni. W świetle uzyskanych odpowiedzi, alkohol w życiu piło 39,1% ankieterów, w ostatnim roku było to 30,3%, natomiast w ciągu 30 dni poprzedzających badanie 18,3%.

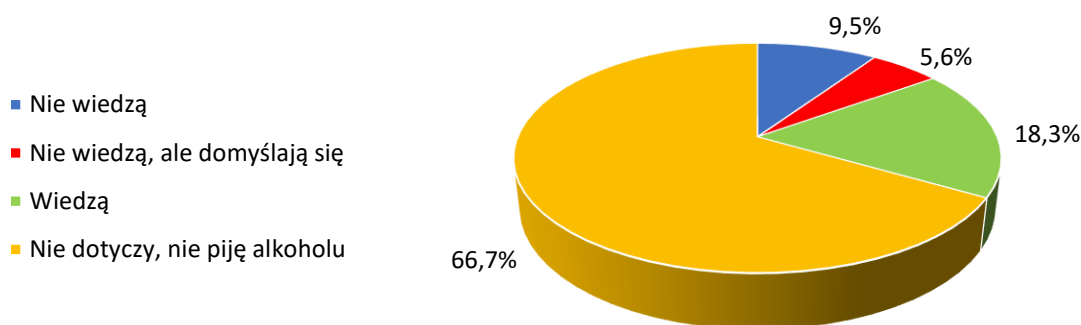
Tabela 17. Czy piłeś/łaś napoje alkoholowe...?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Kiedykolwiek w życiu? (n=128)	39,1%	60,9%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy? (n=122)	30,3%	69,7%
W ciągu ostatnich 30 dni? (n=120)	18,3%	81,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Badani uczniowie deklarują, że po raz pierwszy pili alkohol w wieku 13-14 lat (17,2%), a w dalszej kolejności było to 15 lat i więcej (8,6%) oraz 11-12 lat (7,8%). W wieku 10 lat lub młodszym alkohol wypili po raz pierwszy 7,0% badanych.

Tabela 18. Czy Twoi rodzice/opiekunowie wiedzą o tym, że pijesz alkohol? (n=126)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci zostali zapytani o to, czy ich rodzice lub opiekunowie wiedzą o tym, że piją alkohol. W świetle uzyskanych odpowiedzi 66,7% uczniów to nie dotyczy, bo nie piją alkoholu. W przypadku 18,3% przypadków rodzice wiedzą o tym, w przypadku 9,5% nie wiedzą, a 5,6% badanych uczniów deklaruje, że ich rodzice nie wiedzą, ale się domyślają.

Analizie poddano palenie tytoniu przez młodzież w okresie 30 dni poprzedzających badanie ankietowe. W świetle uzyskanych odpowiedzi w ogóle nie paliło w tym czasie 86,0% respondentów. Spośród badanych 6,2% paliło w tym czasie mniej niż 1 papieros na tydzień; 2,3% wskazuje na 1-5 papierosów dziennie, a po 1,6% na mniej niż 1 papieros dziennie, 6-10 papierosów dziennie oraz więcej niż 20 papierosów dziennie.

Tabela 19. Czy paliłeś/łaś tytoń w ciągu ostatnich 30 dni? (n=129)

Wyszczególnienie	%
Nie	86,0%
Mniej niż 1 papieros na tydzień	6,2%
Mniej niż 1 papieros dziennie	1,6%
1-5 papierosów dziennie	2,3%
6-10 papierosów dziennie	1,6%
11-20 papierosów dziennie	0,8%
Więcej niż 20 papierosów dziennie	1,6%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

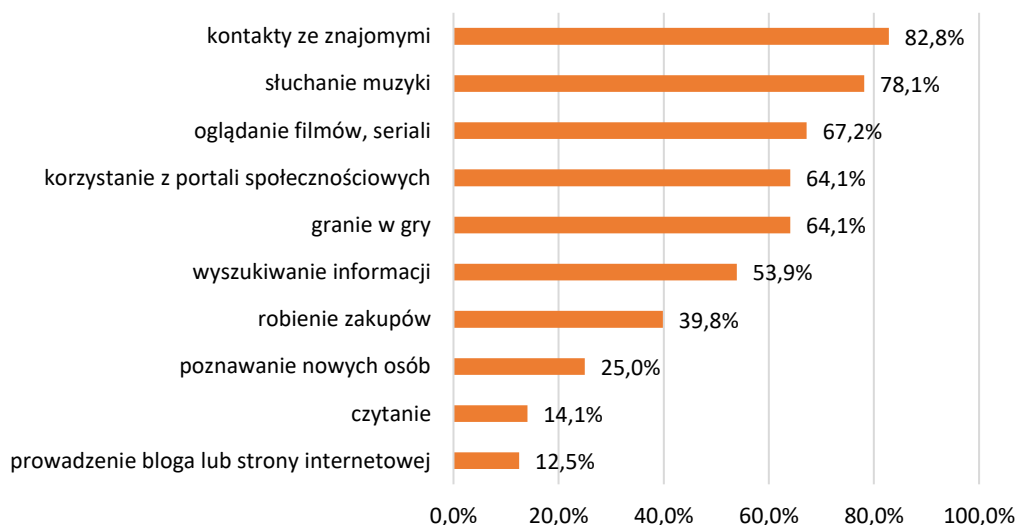
Respondenci zapytani o wiek, w którym zapalili pierwszego papierosa, najczęściej wskazują na 13-14 lat (10,4%), a w dalszej kolejności na wiek 11-12 lat (8,8%). Mniejszy odsetek młodzieży deklaruje zapalenie po raz pierwszy w wieku poniżej 10 lat (2,4%) oraz w wieku 15 lat i powyżej (4,0%).

W świetle przeprowadzonego badania 7 osób deklaruje, że zażywało narkotyki, a 5 osób wskazuje na zażywanie dopalaczy. Pierwszy raz miało to miejsce najczęściej w wieku 13-14 lat – deklarują tak po 3 osoby zarówno w przypadku narkotyków i dopalaczy. W przypadku narkotyków również 3 osoby twierdzą, że zażywały je po raz pierwszy w wieku 15 lat lub starszym.

6.1.2. Uzależnienia behawioralne

Wśród głównych powodów, z jakich młodzież korzysta z urządzeń elektronicznych w celach nie związanych z nauką, największy odsetek respondentów wskazał kontakty ze znajomymi (82,8%), słuchanie muzyki (78,1%), oglądanie filmów i seriali (67,2%), korzystanie z mediów społecznościowych (64,1%), granie w gry (64,1%) oraz wyszukiwanie informacji (53,9%). Na dalszych miejscach pojawiło się robienie zakupów (39,8%), poznawanie nowych osób (25,0%) czytanie (14,1%) oraz prowadzenie bloga lub strony internetowej (12,5%).

Wykres 5. Z jakich powodów, poza nauką, najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych? (n=128)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Pogłębionej analizie poddano korzystanie z mediów społecznościowych oraz granie na urządzeniach elektronicznych. W ciągu 7 dni przed przeprowadzeniem badania z mediów społecznościowych w dni od poniedziałku do piątku nie korzystało 3,9% ankietowanych, natomiast w soboty i niedziele 4,8%. W dzień powszedni młodzież najczęściej korzysta z mediów społecznościowych około 2-3 godzin, na co wskazuje 29,9% ankietowanych, a mniej korzysta z nich około 4-5 godzin (22,0%) oraz około 1 godziny (19,7%). Sześć godzin i więcej z mediów społecznościowych korzystało w tym czasie 15,7%, a 8,7% korzystało pół godziny lub mniej. Sytuacja trochę różni się w soboty i niedziele – w tych dniach młodzież korzysta z mediów społecznościowych również najczęściej około 2-3 godzin (31,5%), następnie jest to około 4-5 godzin (22,6%) i 6 godzin lub więcej (21,0%). Niespełna 17,0% korzysta z nich około jednej godziny, a jedynie 3,2% - pół godziny lub mniej.

Tabela 20. Czy w ciągu ostatnich 7 dni korzystałeś/łaś z mediów społecznościowych?

Wyszczególnienie	Nie	Pół godziny lub mniej	Okolo 1 godziny	Okolo 2-3 godzin	Okolo 4-5 godzin	6 godzin lub więcej
W dni od poniedziałku do piątku (n=127)	3,9%	8,7%	19,7%	29,9%	22,0%	15,7%
Soboty i niedziele (n=124)	4,8%	3,2%	16,9%	31,5%	22,6%	21,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Do grania w gry na urządzeniach elektronicznych w ciągu tygodnia przed badaniem przyznaje się 82,8% ankietowanych w odniesieniu do dni powszednich oraz 84,0% w odniesieniu do sobót i niedziel. Wyniki wykazują niewielkie różnice pomiędzy dniami od poniedziałku do piątku i weekendem. W dni powszednie młodzież najczęściej gra około 2-3 godzin (29,7%), a następnie około jednej godziny (23,4%). W weekendy najwięcej osób gra również około 2-3 godzin (28,0%), a następnie około 1 godziny (20,0%). Większy jest natomiast odsetek osób grających 4-5 godzin – tu sięga 16,0%, podczas gdy w dni powszednie wynosi 6,3%.

Tabela 21. Czy w ciągu ostatnich 7 dni grałeś/łaś w gry na urządzeniach elektronicznych?

Wyszczególnienie	Nie	Pół godziny lub mniej	Okolo 1 godziny	Okolo 2-3 godzin	Okolo 4-5 godzin	6 godzin lub więcej
W dni od poniedziałku do piątku (n=128)	17,2%	14,8%	23,4%	29,7%	6,3%	8,6%
Soboty i niedziele (n=125)	16,0%	11,2%	20,0%	28,0%	16,0%	8,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W celu przybliżenia stopnia zagrożenia uczniów uzależnieniami behawioralnymi zapytano ich, czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych miały miejsce określone sytuacje. Okazało się, że 65,7% badanych uczniów chodziło bardzo późno spać w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych; 60,5% odczuwało gorsze samopoczucie z tego powodu, a 61,4% deklaruje, że rodzina często zwracała im uwagę, że zbyt długo korzystają z urządzeń

elektronicznych. O codziennych obowiązkach zapominało 41,4% respondentów, a 37,0% ankietowanych wykazywało zdenerwowanie, gdy ktoś przeszkadzał im w korzystaniu z urzędów.

Spośród badanych uczniów 54,8% deklaruje, że nauczyciele nie zwracali im uwagi w związku z pogorszeniem się w nauce; 72,2% nigdy nie wagarowało ze względu na korzystanie z urzędów elektronicznych; 55,1% nie denerwowało się, gdy ktoś im przeszkadzał, a 50,0% twierdzi, że nie zapominało o codziennych obowiązkach. Największy odsetek niezdecydowanych wystąpił w przypadku odpowiedzi dotyczącej zwracania uwagi przez nauczycieli.

Tabela 22. Czy w związku z korzystaniem z urzędów elektronicznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy...?

Wyszczególnienie	Tak, często	Tak, czasami	Nie	Trudno powiedzieć
Rodzina zwracała Ci uwagę, że zbyt długo z nich korzystasz? (n=127)	12,6%	48,8%	29,9%	8,7%
Chodziłeś bardzo późno spać? (n=128)	30,5%	35,2%	27,3%	7,0%
Zapominałeś/łaś o codziennych obowiązkach? (n=128)	13,3%	28,1%	50,0%	8,6%
Wagarowałeś/łaś? (n=126)	7,9%	15,1%	72,2%	4,8%
Nauczyciele zwracali Ci uwagę, że pogorszyłeś się w nauce? (n=126)	7,9%	21,4%	54,8%	15,9%
Denerwowałeś/łaś się, gdy ktoś przeszkadzał Ci korzystać z urzędów? (n=127)	15,7%	21,3%	55,1%	7,9%
Odczuwałeś/łaś gorsze samopoczucie (np. bóle kręgosłupa, oczu, zmęczenie)? (n=129)	22,5%	38,0%	33,3%	6,2%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W kontekście uzależnień behawioralnych młodzież zapytano także o to, czy grała w gry hazardowe, tj. takie, w których stawia się pieniądze i można je wygrać. W świetle uzyskanych odpowiedzi kiedykolwiek w życiu grało w takie gry 26,6% ankietowanych, w ciągu ostatnich 12 miesięcy było to 18,1%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni 11,8% respondentów.

Tabela 23. Czy grałeś/łaś w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Kiedykolwiek w życiu? (n=128)	26,6%	73,4%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy? (n=128)	18,1%	81,9%
W ciągu ostatnich 30 dni? (n=127)	11,8%	88,2%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród badanych uczniów, w ostatnich 12 miesiącach 15,6% grało na automatach, 13,5% obstawiało zakłady sportowe, 13,4% grało na loteriach, a 11,9% w karty lub kości.

6.2. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu

Niniejsza część badania obejmuje obserwacje i spostrzeżenia respondentów, dotyczące kontaktu z substancjami psychoaktywnymi oraz zjawiskiem uzależnień behawioralnych w ich najbliższym otoczeniu.

Ankietowani dostrzegają problem uzależnień od substancji psychoaktywnych w swoim środowisku. Spośród badanej młodzieży 36,4% zna osoby, które w ich opinii mogą być uzależnione od alkoholu, przy czym 10,9% deklaruje, że zna 1 taką osobę; 17,8% wskazuje, że zna od 2 do 5 takich osób, natomiast 7,8%, że zna więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione. Według 63,6% badanych w ich otoczeniu nie ma osób uzależnionych od alkoholu.

Problem uzależnienia od narkotyków jest dostrzegany w mniejszej skali. Spośród badanej młodzieży, 4,8% twierdzi, że zna jedną osobę, której może on dotyczyć; 8,8% deklaruje, że zna od 2 do 5 takich osób, natomiast 4,0% – że zna więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione od narkotyków. Według 82,4% respondentów problem uzależnienia od narkotyków w ich otoczeniu nie jest zauważalny.

Tabela 24. Czy znasz w swoim otoczeniu osoby, które w Twojej opinii mogą być uzależnione:...?

Wyszczególnienie	Tak, znam 1 taką osobę	Tak, znam od 2 do 5 takich osób	Tak, znam więcej niż 5 takich osób	Nie znam takich osób
od alkoholu? (n=129)	10,9%	17,8%	7,8%	63,6%
od narkotyków? (n=125)	4,8%	8,8%	4,0%	82,4%
od mediów społecznościowych? (n=125)	13,6%	23,2%	24,8%	38,4%
od gier na urządzeniach elektronicznych? (n=127)	18,9%	27,6%	24,4%	29,1%
od gier hazardowych? (n=123)	6,5%	5,7%	4,9%	82,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W przypadku uzależnień behawioralnych, 61,6% ankietowanych deklaruje, że zna osoby, które mogą być uzależnione od mediów społecznościowych, przy czym 13,6% twierdzi, że zna jedną taką osobę; 23,2% deklaruje, że zna od 2 do 5 osób, a 24,8% – więcej niż 5 osób dotkniętych problemem takiego uzależnienia. W opinii 70,9% badanych w ich otoczeniu są osoby, które mogą być uzależnione od gier na urządzeniach elektronicznych. Spośród uczestników badania, 18,9% deklaruje, że zna 1 osobę uzależnioną; 27,6% zna od 2 do 5 osób, a 24,4% badanych twierdzi, że ma w otoczeniu więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione od gier. Najmniejszy odsetek ankietowanych (17,1%) zauważa problem uzależnień od hazardu, przy czym 6,5% zna jedną taką osobę, 5,7% zna od 2 do 5 takich osób, a 4,9% - więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione.

Badani zostali zapytani o spostrzeżenia dotyczące używania substancji psychoaktywnych przez ich znajomych. W świetle uzyskanych odpowiedzi, największy odsetek młodych ludzi pali

papierosy i pije napoje alkoholowe. Spośród ankietowanych 46,9% twierdzi, że kilkoro ich znajomych pali papierosy; 11,7% ocenia, że robi to sporo osób, a 3,9% deklaruje, że większość. W przypadku napojów alkoholowych 26,6% respondentów twierdzi, że pije je kilkoro znajomych osób; 7,0% uważa, że sporo osób pije, a 4,7% wskazuje na większość swoich znajomych. Upijanie się, w opinii 9,5% badanej młodzieży, dotyczy kilkorga osób w ich otoczeniu; 3,2% deklaruje, że upija się sporo osób; a 4,0% wskazuje na większość.

Tabela 25. Ile spośród Twoich znajomych...?

Wyszczególnienie	Nikt	Kilka osób	Sporo	Większość	Wszyscy
Pali papierosy (n=128)	35,2%	46,9%	11,7%	3,9%	2,3%
Pije napoje alkoholowe (n=128)	58,6%	26,6%	7,0%	4,7%	3,1%
Upija się (n=126)	82,5%	9,5%	3,2%	4,0%	0,8%
Zażywa narkotyki (n=126)	86,5%	9,5%	2,4%	0,8%	0,8%
Zażywa dopalacze (n=126)	88,1%	7,1%	4,0%	0,0%	0,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W przypadku narkotyków i dopalaczy dominują wskazania na kilka osób z otoczenia, co zadeklarowało odpowiednio 9,5% i 7,1% respondentów. Na sporo osób wskazuje natomiast po 2,4% i 4,0% badanych.

6.3. Przemoc

Młodzież zapytano o to, czy czuje się bezpiecznie w szkole, na ulicy oraz w bliskim sąsiedztwie swojego domu. W świetle uzyskanych odpowiedzi największe poczucie bezpieczeństwa młodzież ma niedaleko domu, na co wskazało 84,3% respondentów, a w dalszej kolejności w szkole (56,8%) oraz na ulicy (45,2%). Ponad jedna piąta badanych (23,2%) nie czuje się bezpiecznie w szkole, a ponad jedna czwarta nie ma poczucia bezpieczeństwa na ulicy (28,6%). Odsetek odpowiedzi niezdecydowanych kształtował się od 8,7% w przypadku bliskiego sąsiedztwa domu do 26,2% w odniesieniu do ulicy.

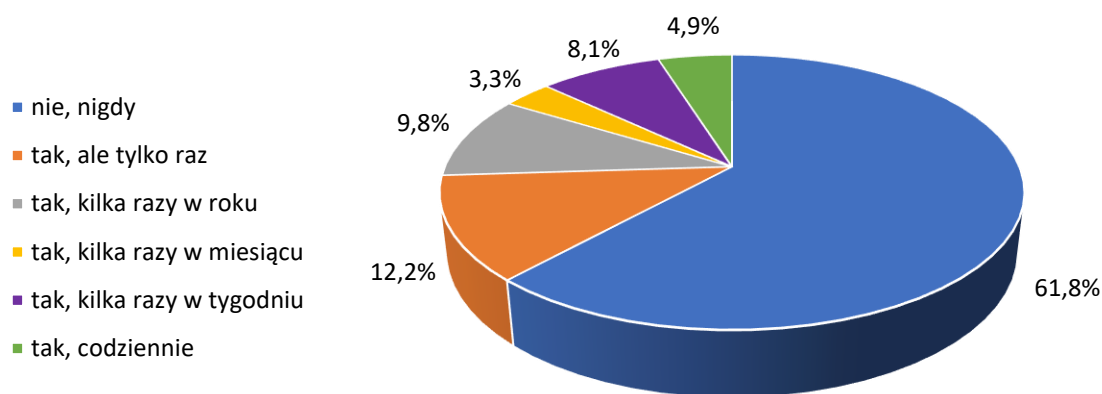
Tabela 26. Czy czujesz się bezpiecznie:

Wyszczególnienie	Tak	Nie	Nie wiem
W szkole? (n=125)	56,8%	23,2%	20,0%
Na ulicy? (n=126)	45,2%	28,6%	26,2%
W bliskim sąsiedztwie swojego domu? (n=127)	84,3%	7,1%	8,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Większość badanych uczniów nigdy nie doświadczyła przemocy ze strony swoich rówieśników, na co wskazuje 61,8% respondentów. Pozostali doświadczyli jej przynajmniej raz, przy czym w przypadku 12,2% była to jednokrotna przemoc, 9,8% twierdzi, że doświadczyło przemocy kilka razy w roku; 3,3% - kilka razy w miesiącu, a 8,1% kilka razy w tygodniu. Aż 4,9% badanych deklaruje, że codziennie doświadcza przemocy ze strony rówieśników.

Wykres 6. Czy doświadczasz przemocy ze strony swoich rówieśników? (n=123)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Specyficzną formą przemocy jest cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowych technologii, w tym internetu i narzędzi takich jak e-mail, witryny internetowe, media społecznościowe, fora dyskusyjne i inne. Młodzieży zadano pytanie, czy doświadczyła przemocy w internecie w postaci zastraszania, wyzywania, ośmieszania czy szantażu. W świetle uzyskanych odpowiedzi w największym stopniu uczniowie mieli do czynienia z wyzywaniem, w przypadku którego twierdzącą odpowiedziało 47,6% badanych, a w dalszej kolejności z ośmieszaniem (36,0%), zastraszaniem (24,0%) i szantażem (14,4%).

Tabela 27. Czy doświadczyłaś/łeś przemocy w internecie w następujących postaciach?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Zastraszanie (n=125)	24,0%	76,0%
Wyzywanie (n=126)	47,6%	52,4%
Ośmieszanie (n=125)	36,0%	64,0%
Szantaż (n=125)	14,4%	85,6%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Części respondentów zdarzyły się sytuacje zarówno takie, w których byli ofiarami cyberprzemocy, jak i takie, gdzie sami ją stosowali wobec innych osób. Aż 15,9% badanej młodzieży twierdzi, że ktoś zamieścił w internecie kompromitujące ich zdjęcia lub filmy; 26,2% uważa, że ktoś pisał pod ich postami przykre komentarze; 11,2% doświadczyło szantażu za pomocą narzędzi elektronicznych, a 8,9% wie, że ktoś podszywał się pod nich w internecie.

Tabela 28. Czy zdarzyły Ci się następujące sytuacje?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Zamieściłam/łem w internecie zdjęcie innej osoby, aby ją ośmieszyć (n=126)	7,1%	92,9%
Pisałam/łem na forum komentarze, aby sprawić komuś przykrość (n=126)	13,5%	86,5%
Podszywałam/łem się w internecie pod kogoś innego (n=125)	20,0%	80,0%
Szantażowałam/łem kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych (telefon, internet) (n=125)	5,6%	94,4%
W internecie ktoś zamieścił kompromitujące mnie zdjęcia/filmy (n=126)	15,9%	84,1%
Ktoś pisał pod moimi postami przykre komentarze (n=126)	26,2%	73,8%
Ktoś podszywał się pode mnie w internecie (n=124)	8,9%	91,1%
Ktoś mnie szantażował za pomocą narzędzi elektronicznych (telefon, internet) (n=125)	11,2%	88,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W świetle uzyskanych odpowiedzi, 20,0% respondentów podszywało się w internecie za kogoś innego; 13,5% pisało komentarze mające na celu sprawienie komuś przykrości; 5,6% szantażowało kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych, a 7,1% zamieściło w internecie zdjęcie innej osoby, aby ją ośmieszyć.

Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzone badania, oparte z jednej strony na analizie danych zastanych, a z drugiej na badaniu ankietowym mieszkańców, pozwalają wnioskować, że w Gminie Cewice istnieje zagrożenie uzależnieniami, zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i behawioralnymi. W przypadku alkoholu i papierosów wynika to w dużej mierze z ich dostępności oraz dość powszechnego występowania w codziennym życiu osób i rodzin. Narkotyki i dopalacze stanowią zagrożenie natomiast głównie z tego względu, że trudno przewidzieć kiedy i gdzie staną się dostępne, a także z uwagi na często dramatyczne i nagłe konsekwencje, zagrażające zdrowiu i życiu osób je zażywających.

Coraz większe znaczenie mają również uzależnienia behawioralne, w tym od internetu, mediów społecznościowych i gier na urządzeniach elektronicznych. Dotykają one głównie młodzieży, która dość intensywnie korzysta z nowych technologii, niejednokrotnie przenosząc do „sieci” swój świat i kontakty z rówieśnikami. Mogło to zostać nasilone w okresie epidemii, przede wszystkim przez brak bezpośrednich relacji ze znajomymi oraz zdalną naukę.

W świetle przedstawionych wyników badań rekomenduje się podejmowanie oddziaływań w dwóch, wskazanych niżej, obszarach:

1) Zapobieganie powstawaniu problemów uzależnień i przemocy:

- realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, a także bezpieczeństwa i przemocy, w tym przemocy rówieśniczej;
- organizacja różnych form edukacji rodziców, dotyczących m.in. świadomego rodzicielstwa, porozumiewania się ze swoimi dziećmi i rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych;
- promowanie i organizacja alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież, osoby dorosłe i całe rodziny, w tym zajęć sportowych, rozwijających zainteresowania, wzmacniających różnorodną aktywność mieszkańców, dostosowanych do ich potrzeb i możliwości;
- wykorzystywanie nowych technologii w kierunku wzmocnienia kompetencji i aktywności młodzieży, w sposób zapewniający zasady higieny cyfrowej, poprzez takie urządzenia jak np. podłogi interaktywne;
- działania na rzecz promowania higieny cyfrowej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych, związanej z koniecznością osiągnięcia konsensusu pomiędzy edukacją cyfrową a zagrożeniem uzależnieniami behawioralnymi;
- edukacja społeczna na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu, palenia papierosów, zażywania narkotyków i dopalaczy, w tym m.in. poprzez udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych, a także organizację kampanii lokalnych;

- edukacja społeczna na temat uzależnień behawioralnych, w tym od internetu, mediów społecznościowych, gier na urządzeniach elektronicznych, skierowana zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych.

2) Wczesne wykrywanie i interwencja w przypadkach bezpośredniego zagrożenia i wystąpienia problemu uzależnień oraz minimalizacja negatywnych skutków:

- wczesna diagnoza środowisk rodzinnych pod kątem zagrożenia uzależnieniami, obejmująca interdyscyplinarne działania służące rozpoznaniu problemu oraz zaplanowaniu adekwatnych działań zaradczych;
- rozwój poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego, asystentury rodzinnej oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami zagrożonymi i doświadczającymi uzależnień;
- wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia i samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin;
- funkcjonowanie Punktów Konsultacyjnych jako miejsc pierwszego kontaktu dla osób zagrożonych i dotkniętych problemem uzależnień, jak również realizujących poradnictwo dla takich osób oraz inne wsparcie dostosowane do potrzeb.

Ważne będzie również wzmocnienie systemu instytucjonalnego i organizacyjnego Gminy Cewice w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w tym poprzez wzmocnienie współpracy interdyscyplinarnej, ustawiczne zwiększanie kompetencji pracowników służb społecznych, a także współpracę z organizacjami pozarządowymi, sołectwami i grupami nieformalnymi w zakresie przedsięwzięć służących m.in. zwiększaniu aktywności społecznej, rozwój oferty alternatywnych form spędzania wolnego czasu, edukacji społecznej itp.

Wdrożenie wskazanych wyżej rekomendacji może stanowić długi proces, ponieważ wymaga z jednej strony działań realizowanych na bieżąco, zapewniających stałe oddziaływanie profilaktyczne oraz wsparcie osobom zagrożonym i dotkniętym problemem uzależnień. Z drugiej strony natomiast należy rozważyć i podjąć działania długoterminowe, uwzględniające obecne i przyszłe uwarunkowania, służące wzmocnieniu zasobów instytucjonalnych gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz zapewnieniu, osobom tego potrzebującym, dostępu do specjalistycznej pomocy.